

Обставини справи

Справа стосувалася неможливості заявника Z., який був членом асоціації мисливців, оскаржити в суді накладене на нього асоціацією дисциплінарне стягнення у вигляді дворічної заборони на полювання.

Після того, як асоціація встановила, що заявник завдав шкоди її репутації та таким чином порушив положення її статуту і правил, що регулюють дисциплінарну відповідальність, стосовно заявника було розпочато дисциплінарне провадження. Рішенням від 21 квітня 2015 року дисциплінарний суд асоціації наклав на нього дисциплінарне стягнення, що забороняло йому полювати на всі види дичини протягом двох років.

Заявник подав апеляційну скаргу до правління асоціації, оскаржуючи несправедливість цього провадження. Рішенням від 2 червня 2015 року правління залишило рішення дисциплінарного суду в силі та відхилило скаргу заявника, зазначивши, зокрема, що оскаржуване провадження було проведено відповідно до статуту, внутрішніх положень асоціації та відповідного національного законодавства.

7 серпня 2015 року заявник звернувся до суду з цивільним позовом проти асоціації. Він стверджував, що рішення асоціації про накладення на нього дисциплінарного стягнення були, серед іншого, прийняті з порушенням процедури, передбаченої її статутом та правилами дисциплінарної відповідальності. Тому заявник просив суд: (i) визнати недійсними рішення асоціації від 21 квітня та 2 червня 2015 року, які незаконно перешкоджали йому полювати; (ii) зобов'язати асоціацію виплатити йому компенсацію за матеріальну та моральну шкоду, спричинену внаслідок незаконної заборони на полювання.

Рішенням від 13 листопада 2015 року суд першої інстанції визнав позов заявника неприйнятним у частині вимоги про визнання рішень асоціації недійсними. Суд постановив, що це питання не підпадає під юрисдикцію судів.

Після цього заявник звернувся з апеляційною скаргою. Рішенням від 8 листопада 2018 року суд апеляційної інстанції, погодившись із висновком суду першої інстанції про те, що суди не мають юрисдикції у цій справі, відхилив скаргу заявника та залишив у силі рішення суду першої інстанції.

У своїй конституційній скарзі заявник стверджував, серед іншого, що, визнавши його цивільний позов частково неприйнятним, національні суди відмовили йому в доступі до суду. Він посилався на висновки ЄСПЛ у справі «Lovrić v. Croatia», № 38458/15, від 4 квітня 2017 року.

Рішенням від 24 червня 2020 року Конституційний Суд відхилив конституційну скаргу заявника. Він постановив, що оскаржувані рішення не призвели до непропорційного обмеження права заявника на доступ до суду, зазначивши, що

заявник не навів жодного аргументу, який міг би змусити Конституційний Суд поставити під сумнів справедливість дисциплінарного провадження або вказати, що стверджуванні порушення були настільки серйозними, що вимагали судового перегляду. Крім того, суд зазначив, що цю справу слід відрізнити від справи «Lovrić v. Croatia», оскільки заявника не було виключено з асоціації. Натомість дисциплінарний захід, застосований до заявника, був обмеженим у часі та стосувався лише права полювати на дичину, тоді як решта його прав, що впливали з членства в асоціації, були залишені недоторканими.

Тим часом цивільне провадження в частині позову заявника про компенсацію продовжується. Рішенням від 28 березня 2024 року, що набуло законної сили, апеляційний суд залишив без змін рішення суду першої інстанції від 16 березня 2023 року, яким було відмовлено у задоволенні позову заявника про виплату компенсації. Суди не виявили протиправності в діях асоціації як необхідного елемента деліктної відповідальності. Зокрема, національні суди постановили, що, з огляду на остаточність рішення щодо відсутності у них юрисдикції розглядати обґрунтованість рішень асоціації, вони не можуть розглядати це питання як попереднє під час розгляду позову заявника про компенсацію. Наразі справа перебуває на розгляді у Верховному Суді внаслідок звернення заявника з касаційною скаргою.

Оцінка Суду

Спочатку ЄСПЛ розглянув питання прийнятності скарги заявника за статтею 6 Конвенції. Щодо існування «права» для цілей статті 6 Конвенції, ЄСПЛ зазначив, що право на полювання було визнано у пункті 17 Статуту асоціації мисливців як право члена. Суд також зазначив, що стаття 42 Закону Хорватії про асоціації передбачає, що члени асоціації після вичерпання відповідних засобів правового захисту в межах асоціації можуть звернутися до суду з цивільним позовом з метою захисту своїх прав, передбачених статутом. Так, хорватське законодавство не лише згадує, але й надає судовий захист прав членів, що впливають зі статуту асоціації, до якого вони належать.

ЄСПЛ також нагадав, що право на полювання є «цивільним правом» у значенні статті 6 Конвенції (див. *Könkämä and 38 Other Saami Villages v. Sweden*, № 27033/95, від 25 листопада 1996 року). Відповідно цивільний аспект пункту 1 статті 6 Конвенції застосовується до цивільного провадження у цій справі.

ЄСПЛ також відхилив заперечення Уряду про передчасність заяви заявника з огляду на те, що провадження щодо вимоги останнього про компенсацію все ще тривало у національних судах. ЄСПЛ зазначив, що обґрунтованість рішень асоціації було попереднім питанням під час провадження щодо виплати компенсації заявникові, та національні суди вже ухвалили остаточне рішення щодо цього. Згідно з хорватським законодавством, цивільні суди зв'язані остаточним та обов'язковим

рішенням з попереднього питання, про що свідчать висновки національних судів щодо компенсаційної вимоги заявника.

За цих обставин ЄСПЛ дійшов висновку, що Уряд не навів переконливих причин, а також не послався на будь-яку національну судову практику для обґрунтування свого аргументу про те, що заявник, подаючи позов про компенсацію, міг отримати ефективний доступ до суду щодо дисциплінарного заходу, про який йде мова.

Суд виснував, що подана заявником заява не була явно необґрунтованою у значенні підпункту (а) пункту 3 статті 35 Конвенції або неприйнятною з будь-яких інших підстав.

Далі ЄСПЛ нагадав, що загальні принципи щодо права на доступ до суду згідно із пунктом 1 статті 6 Конвенції у питаннях членства в асоціації були узагальнені у згаданій вище справі *Lovrić* (§§ 51, 55, 69 та 71-73). Зокрема, право на доступ до суду не є абсолютним і може підлягати обмеженням, які не обмежують і не зменшують доступ, наданий особі, таким чином або до такої міри, що порушується сама сутність цього права. Крім того, обмеження не буде сумісним із пунктом 1 статті 6 Конвенції, якщо воно не має законної мети та якщо немає розумного співвідношення пропорційності між застосованими засобами та поставленою метою (там само, § 69).

У цій справі Уряд стверджував, що втручання у право заявника на доступ до суду було пропорційним поставленій законній меті – повазі до автономії об'єднань. Дисциплінарне стягнення, накладене на заявника, мало м'який характер: він залишався повноправним членом асоціації, а тимчасова заборона на полювання не вплинула на інші права та обов'язки, що впливали з його членства. Тому оскаржуваний захід не був необґрунтованим чи надмірним, чи таким, що порушує саму суть права заявника на доступ до суду.

ЄСПЛ погодився, що обмеження права заявника на доступ до суду шляхом висновку національних судів про відсутність у них юрисдикції для розгляду обґрунтованості оскаржуваних рішень асоціації мало законну мету поваги до автономії об'єднань (див. також *Lovrić*, згадане вище, § 71). Суд повторив, що для поваги до організаційної автономії об'єднань обсяг судового перегляду може бути обмежений, навіть значною мірою, але доступ до суду, як правило, не може бути повністю виключений (див. *Lovrić*, згадане вище, § 73). Однак у цій справі заявнику, який оскаржував дисциплінарне стягнення за порушення статуту асоціації, було повністю відмовлено в доступі до суду.

Хоча ЄСПЛ раніше визнавав, що судовий перегляд може бути повністю виключений за деякі незначні порушення статуту або внутрішніх правил асоціації (див., наприклад, *Bilan v. Croatia* (dec.), № 57860/14, §§ 29-31, від 20 жовтня 2020 року, де застосований до заявниці захід не мав дисциплінарного характеру та не впливав на її права й обов'язки, що впливають з її членства в асоціації), дисциплінарний захід, застосований до заявника в цій справі, позбавив його права

полювати протягом двох років. Це право є суттєвим аспектом членства в асоціації мисливців та, ймовірно, є основною причиною вступу до неї. Отже, повне позбавлення заявника доступу до суду для оскарження рішень асоціації мисливців не може вважатися пропорційним поставленій законній меті та порушує саму сутність права на доступ до суду.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалено Комітетом 17 червня 2025 року та є остаточним.